

ВЗАЄМОДІЯ УРЯДУ ТА ОПОЗИЦІЇ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ПЕРЕХОДУ ВІД АВТОРИТАРНОГО РЕЖИМУ ДО ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність дослідження. Перехід від авторитарного режиму до демократії передбачає створення принципово нових умов для політичних суб'єктів. Демократизація виборчого законодавства, закріплення принципу альтернативності в політиці, формування багатопартійної системи створюють інші інституційні можливості для вираження і представництва інтересів різних соціальних груп та дозволяють громадянам брати участь у здійсненні політики.

Мета дослідження: проаналізувати взаємовідносини влади та опозиції в Україні в контексті процесів демократизації.

Об'єктом дослідження: є соціальний організм країни, в якому держава виконувала перехід від авторитарного режиму до демократії який передбачає створення принципово нових умов для політичних суб'єктів.

В європейській конституційній традиції сформувалися дві основні моделі регулювання взаємовідносин між опозицією та урядом: конфліктна модель та модель компромісів. Перша з них характерна для Англії і будується на засадах, що уряд та опозиція становлять дві сталі постійно конфліктуючі політичні сили. Їхні стосунки побудовані на трьох підходах: конкуренції з метою здобуття влади; толерантності в часі її реалізації; зміни представників влади в період загальних виборів [2, с. 27]. Зазвичай парламентська опозиція, представляючи меншість, постійно залишається поза владними структурами і є її симетричним відповідником. Кожна зі сторін, активно використовуючи методи дискусії, намагається не стільки знайти компроміс, скільки показати відмінності між таборами з огляду на участь у наступних парламентських виборах.

Опозиція, як правило, виражає інтереси тих груп населення, чий інтерес не представлений у владі. Але лише владний суб'єкт може реалізувати таке прагнення, володіючи домінуючим владним ресурсом. Звідси конфлікт інтересів проходить по лінії «влада» – «опозиція».

У політичній практиці не виробилися чисті моделі, в одних з яких домінувала би співпраця, а в інших – політична боротьба. В обох, на перший погляд, різних моделях простежується меншою чи більшою мірою політична конкуренція як форма політичної взаємодії, в якій суб'єкти політики в рамках правових (або не правових) правил змагаються за перевагу в розподілі влади, матеріальних ресурсів, престижу.

У країнах усталеної демократії вже склалися стійкі традиції та окреслилось політико-правове поле конкурентних взаємовідносин між владою та опозицією. Інший випадок – країни «нових демократій», до яких належить і Україна. Перехід до демократії відбувався в умовах появи нових, запозичених інституцій і їх адаптації до існуючих суспільно-політичних умов. У боротьбі з панівним політичним суб'єктом за домінуючий статус у системі державної влади опозиційні сили при використанні механізмів виборчого процесу та політичної мобілізації часто обирали конфліктну лінію поведінки. Особливо яскраво це помітно в посткомуністичних країнах на етапі демократичного транзиту.

Визначення поведінки парламентської опозиції щодо уряду та виконавчої влади значною мірою залежало від політичної ситуації та конструкції самої влади. В Україні від початку 90-х років ХХ ст. домінує конфліктний характер взаємовідносин між парламентською опозицією та більшістю. Розмежування між опонентами проходило від спрощеної лінії «комунізм-антикомунізм» до складних і суперечливих відносин у трикутнику «президент-парламент-уряд». Домінування так званої «партії влади» у виконавчих та законодавчих структурах та поступове зрощення в партійному середовищі політичних та бізнесових інтересів супроводжувалося повільним згортанням процесів демократизації, поширенням неформальних моделей взаємодії політичних суб'єктів та мінімізації впливу парламентської опозиції.

Висновок. Політичними наслідками конфліктного характеру взаємодії влади та опозиції стали мінімізація використання компромісів як інструменту вирішення суперечок, активізація позапарламентських форм політичної боротьби, намагання вироблення взаємного контролю одних політичних сил над іншими, стимулювання політичної конкуренції. Це передбачало постійну мобілізацію та поляризацію електорату за партійними перевагами, свого роду поділ на «своїх» та «чужих». Конфлікти між владою та опозицією стали набувати ознак конфлікту між прихильниками підтримки, розбудови демократії та її згортання і консервації.

Список використаних джерел

1. Сичова В. Еволюція інституту політичної опозиції в контексті модернізації системи державного управління України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2009-2/doc/1/07.pdf>.
2. Мацієвський Ю. Чи можливе відродження тоталітаризму в Україні? Політичний менеджмент. 2011. № 1. С. 51–63.
3. Resende M. Kraetzschmar H. Parties of Power as Roadblocks to Democracy. The cases of Ukraine and Egypt [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://aei.pitt.edu/6624/1/1258_81.pdf.
4. Hurska-Kowalczyk L. Opozycja polityczna na Ukrainie (1991–2006). Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2011. 433 s.